

HUIDIGE PROBLEME VAN DIE ONDERWYS EN
OPVOEDING VAN DIE VERSTANDELIK BEGAAF-
DE KIND IN DIE JUNIORAFDELINGS VAN
VEERTIEN AFRIKAANSE LAERSKOLE IN DIE
VAALDRIEHOEK EN DIE IMPLEMENTERING VAN
'N MOONTLIKE OPLOSSING

deur

HERMAN FREDERIK SCHROEDER, B.A., B.ED.

VERHANDELING INGEDIEN
TER GEDEELTELIKE VOLDOENING AAN DIE VEREISTES

vir die M.Ed.-graad

aan die

POTCHEFSTROOMSE UNIVERSITEIT VIR
CHRISTELIKE HOËR ONDERWYS

1974

Studieleier: PROF. B.C. SCHUTTE.

VOORWOORD

By die voltooiing van hierdie verhandeling ontstaan 'n gevoel van diepe dankbaarheid teenoor die almagtige Skepper vir die genadiglike verlening van vermoëns, kragte en gesondheid om die werkstuk te kon afhandel.

My innige dank en waardering aan my geagte studieleier, prof. B.C. Schutte vir sy voortreflike leiding, kommentaar en inspirerende hulpverlening. Dankie vir u bystand.

My dank gaan ook aan die onderwys- en kantoorpersoneel van laerskool Hendrik van der Bijl vir hul ywer, lojaliteit en onbaatsugtige hulp wat verkry is.

Verder ook 'n besondere woord van dank aan die volgende:
Transvaalse Onderwysbiblioteek vir hulle bystand en simpatieke behandeling;

die personeel van die Vanderbijlparkse stadsbiblioteek vir al hulle moeite in verband met die verkryging van literatuur;

die Onderwysburo van die Transvaalse Onderwysdepartement;

die hoofde en personeel van skole onder die Transvaalse Onderwysdepartement in die Vaaldriehoek, wat gehelp het met die insameling van gegewens;

die ouergemeenskap wat vraelyste beantwoord het;

mnr. H.P. Klopper vir die taalversorging en

mev. S.P. Mans vir die tik- en afrolwerk.

My diepste dankbetuiging aan my vroujie en kinders vir hulle onbaatsugtige hulpverlening oor die studiejare heen.

INHOUDSOPGAWE

HOOFSTUK I

DOELSTELLING, AFBAKENING VAN STUDIEVELD EN METODE VAN ONDERSOEK	BLADSY
1.1. DOELSTELLING	1
1.1.1. Inleiding	1
1.1.2. Verstandelike begaafdheid en prestasie	5
1.2. AFBAKENING VAN DIE STUDIEVELD	6
1.2.1. Eerste fase van die laerskool	6
1.2.2. Wyse waarop verstandelik begaafdes ontplooi	7
1.2.3. Talentvolle leerlinge	8
1.2.4. Die studieveld	9
1.3. PROGRAM VAN STUDIE	
1.3.1. Lokaliteit	10
1.3.2. Program van studie met betrekking tot begaafdheid en leierskap	12
1.3.2.1. Geskiedkundig	12
1.3.2.2. Program van studie en leierskap	13
1.3.2.3. Program van studie en die ontdekking van die verstandelik begaafde leerling	13
1.3.2.4. Onderwyser	14
1.3.2.5. Gestandaardiseerde verstandstoetsing	15
1.4. SAMEVATTING	
1.4.1. Begrip	16
1.4.2. Wenke	16
1.4.3. Onderwystaak	16
1.4.4. Wenslikheid	16
1.4.5. Moontlikheid	16

HOOFSTUK II

HUIDIGE PROBLEME IN VERBAND MET DIE OPVOEDING EN ONDERWYS VAN DIE VERSTANDELIK BEGAAFDE LEERLING IN DIE VAALDRIEHOEK

BLADSY

2.1. Huidige uiteenlopende beskouinge in verband met begaafdheid	18
2.1.1. Die Christelike beskouing	18
(i) Agtergrond	18
(ii) Calvinistiese opvoeding en onderwys	19
(iii) Die wese van die Calvinistiese opvoeding en onderwys	20
(iv) Die Vaaldriehoek en die Christelike opvoeding	21
2.1.2. Die pragmatistiese lewensbeskouing	21
(i) Individu	22
(ii) Waarde van kennis	22
(iii) Absolute waardes	22
(iv) Sedelike opvoeding	23
(v) Nuttigheidsaspek	23
(vi) Godsdienst	23
2.1.3. Materialistiese lewensbeskouing	26
2.1.3.1. Definisie	26
2.1.3.2. Die materialistiese karakter van die Vaaldriehoek	27
(i) Ontwikkelingsinvloed	30
(ii) Arbeidsverheerliking	31
(iii) Geestelike ontwikkeling en die verstandelik begaafde kind	32
2.1.3.3. Die materialistiese lewensbeskouing en begaafdheid	33
2.2. Verwaarlosing van die verstandelik begaafde kind	34
2.2.1. Die ouerhuis	34
2.2.1.1. Werksomstandighede	34
2.2.1.2. Gebrek aan belangstelling by ouers	39
2.2.1.3. Beweeglikheid van ouers	41

2.2.2. Omgewing	44
(i) Oorvloedige werksgeleenthede	44
(ii) Skoolverlating	45
(iii) Die nywerhede	46
(iv) Salaris	46
2.2.3. Die skool	47
2.2.3.1. Gebrekkige evaluering en ontdekking van die verstandelik begaafde leerling	47
2.2.3.2. Ouer en skool	48
2.2.3.3. Gemeenskap en skool	48
2.2.4. Frustrasie van die verstandelik begaafde leerling deur onderwys en onderwysorganisasie	49
2.2.4.1. Herhaling	49
2.2.4.2. Die onderwyser	49
(i) Optrede	49
(ii) Nasienwerk	50
(iii) Beuselagtige tydsbesteding	50
(iv) Groepsgebondenheid en die onderwyser	51
(v) Personeelvoorsiening as beperkende faktor	52
(vi) Hulpverlening	53
2.2.4.3. Die leergang	54
2.2.4.4. Die verstandelik begaafde leerling en die leesproses met betrekking tot leervermoë	55
(a) Leesvaardigheid en die leerproses	55
(b) Voorwaardes vir die ontwikkeling van deeglike leesvermoë	56
(i) Integrering	56
(ii) Voorbereidende program	56
(iii) Ouderdom van die leerling en die leerproses	62
(iv) Liggaamlike fiksheid en die leerproses	62

(v) Intelligensie en die leerproses	62
(vi) Huislike omstandighede, kulturele agtergrond en die leerproses	64
(vii) Taalkundige faktore	64
(viii) Emosionele en sosiale rypheid en die leerproses	65
2.2.4.5. Rekenkundige vaardigheid en verstandelike begaafdheid	67
2.2.5. Samevatting	69

HOOFSTUK III

DIE VOORKOMS EN SKOLASTIESE ONTWIKKELINGSMOONTLIKHEDE VAN VERSTANDELIK BEGAAFDE LEERLINGE IN DIE VAALDRIEHOEK

3.1. VOORKOMS VAN VERSTANDELIK BEGAAFDE LEERLINGE IN DIE VAALDRIEHOEK	70
3.1.1. Konsentrasie van verstandelik begaafdes	70
3.1.2. Insameling van gegewens	71
3.1.3. Verwerking van gegewens	73
3.1.4. Voorkoms en kenmerke van die verstandelik begaafde leerling van die Vaaldriehoek	76
3.1.5. Noodsaaklikheid van identifisering van verstandelik begaafdes in die Vaaldriehoek	78
3.1.6. Toekomstige behoeftes aan leiers	79
3.2. SKOLASTIESE ONTWIKKELINGSMOONTLIKHEDE IN DIE VAALDRIEHOEK	83
3.2.1. Wenslikheid van spesiale onderwys vir verstandelik begaafde leerlinge	83
3.2.2. Ekonomiese behoefte	85
3.2.3. Die wisselwerking tussen ouer en skool met betrekking tot verstandelik begaafde leerlinge in die Vaaldriehoek	87

3.2.4. Finansies	91
(i) Die ouerhuis en finansiële implikasie	91
(ii) Gemeenskap en finansiële aspekte van die opvoeding van die verstandelik begaafde kind	92
(iii) Leer- en studiemiddele en finansies	92
(iv) Wooneenheid en finansies	93
(v) Voeding en finansies	93
(vi) Bereidwilligheid van ouers tot finansiële bydraes	94
3.2.5. Ouerlike bydrae en vermoëns	97
3.2.6. Besluit	103

HOOFSTUK IV

VOORGESTELDE PROGRAM VAN ONDERWYS EN OPVOEDING
VIR DIE VERSTANDELIK BEGAAFDE LEERLINGE

4.1. Die skool	105
4.1.1. Taak van die skool	105
(i) Veiligheid	106
(ii) Benadering	106
(iii) Vertroue	106
(iv) Erkenning van die individu en sy vermoëns	107
(v) Individuele aandag	109
(vi) Beste onderwysers	110
(vii) Geestelike vorming	112
(viii) Skeppende denke	114
(ix) Selfaktualisasie	114

4.1.2. Verryking van die leergang	114
4.1.2.1. Die begrip verryking	114
4.1.2.2. Eksperimentele verryking- skole in Transvaal	115
4.1.2.3. Aspekte van die eksperi- ment wat probleme opgelewer het	116
4.1.2.4. Gunstige aspekte van die eksperiment	117
4.1.2.5. Aanbeveling van Transvaal- se Onderwysdepartement	117
4.1.2.6. Verryking en verstandelike begaafdheid	117
(i) Organisasie van ver- rykingsprogram	119
(ii) Voordele van verryk- ing	119
(iii) Verryking en evalu- ering	120
(iv) Materiaal	121
(v) Waarde van verryking	121
(vi) Klaswerk en verryking	122
(vii) Verryking en die on- derwys	122
4.1.3. Groepering van verstandelik begaaf- de leerlinge	123
(i) Algemeen	123
(ii) Voordele van groepering	123
(iii) Indeling en groepering	124

4.1.4. Versnelling	125
4.1.4.1. Definisie	125
4.1.4.2. Doelstelling met versnel- ling	126
4.1.4.3. Kriteria vir versnelling	126
4.1.4.4. Produktiwiteit en versnel- ling	127
4.1.4.5. Voordele	127
4.1.4.6. Noodsaaklikheid vir versnelling	128
4.2. Die Ouerhuis	131
4.2.1. Ontdekking van die verstandelik begaafde kind	132
4.2.2. Samewerking van huis en skool	132
4.2.3. Houding teenoor die kind	133
4.2.4. Kinderverwaarlosing	133
4.3. Onderwysowerheid en die ontwikkeling van verstandelik begaafde kinders	134
4.3.1. Ouer- of oueronderwysersverenig- ing	134
4.3.2. Die skoolkomitee en beheerraad of adviesraad	135
(i) Skoolkomitee en skoolraad	135
(ii) Toesig	
(iii) Aanbeveling van onderwysers	135
(iv) Skoolkomitee en onderwys- departement	135
4.3.3. Die skoolraad	136
4.3.4. Die Transvaalse Onderwysdeparte- ment	137
4.3.5. Samevatting	139
4.3.5.1. Algemene belangstelling in onderwys	139
4.3.5.2. Ouerlike belangstelling	140
4.3.5.3. Industriëen spesiale onderwys	141

4.3.5.4. Die skool	141
4.3.5.5. Probleme wat op na- vorsing wag	143
(i) Noodsaaklikheid van voorbereidende program	144
(ii) Ontdekking van die ver- standelik begaafde kind	144
(iii) Praktiese onderwys	144
(iv) Ontplooiing van leier- skap	144
(v) Onderwys en 'n toe- komstige beroep	145
(vi) Versnelling	145
(vii) Die plek van huis en skool in die opvoed- ingsproses	145
(viii) Ontwikkeling van die sosiaal-sedelike hoedanighede	145
(ix) Eliminering van nega- tiewe invloede	145
(x) Evaluering	145

A1	Ed.Lab-I-Verslagkaartgegewens Gevalle I & J	146
A2	Ed.Lab-I-Verslagkaartgegewens Gevalle E & F	147
A3	Ed.Lab-I-Verslagkaartgegewens Gevalle G & H	148
B1	Kontrolelyls van Brumbaugh & Roscho in verband met begaafdheid	149
B2	Remediërende onderwysverslag	150
B3	Vooruitskatting van verstandelik begaafde leerlinge	151
C1	Spesiale onderwys en goeie presteerders	152
C2	Kinderbesonderhede - vraelys aan ouers	153
C3	Gesinsgegewens - vraelys aan ouers	154
C4	Opgawe van begaafde leerlinge - vraelys aan skole	155
C5	Ontdekking van verstandelik begaafde leerlinge - vraelys aan skole	156
D1	Brief - Immigrantewerwing	157
D2	Koerantadvertensie - Beheerkamerassistent	158
	Bronnelys	159
	Opsomming	168
	Summary	170

I	Beroepsdistribusie van blanke mans volgens taalgroep in Vereeniging-Vanderbijlpark	3
II	Terman se intelligensiekwosiënt-indeling	7
III	Voorkoms van enkele professionele beroepsgroepe in die Vaaldriehoek	11
IV	Verspreiding van laerskoolleerlinge in die gebied soos op 22 September 1972	11
V	Verslagkaart - Geval B	37
VI	Verstandsverspreiding volgens ouers	38
VII	Persentasie skoolbywoning: Vaaldriehoek	39
VIII	Verslagkaartgegevens - Geval C	40
IX	Gesinsverhuising	41
X	Verslagkaartgegevens - Geval D	42
XI	Vorderingsverslag - Geval D	42
XII	Verskuiwing van leerlinge 1968/72	43
XIII	Skoolverlating tussen st.vi en st.x in 'n hoërskool van die Vaaldriehoek 1965/1972	45
XIV	Hoogste en laagste intelligensiekwosiënt-verspreiding in dieselfde klas	51
XV	Aantal graad-I-leerlinge per klas	52
XVI	Leesgereedheid: Verhouding van verstands-ouderdom tot chronologiese ouderdom en intelligensiekwosiënt	63
XVII	Vergelyking van gegewens soos deur opgawe van bylaag C4 Onderwysersskattings in vergelyking met kwalifiserende toetsgevalle	75
XVIII	Kwalifiserende toetsgevalle in vergelyking met totale inskrywing in junior-afdeling, Junie 1972	75
XIX	Getal leerlinge volgens geskatte intelligensiekwosiënt deur onderwysers aanbeveel ooreenkomstig vraelyste soos in bylaag C4	76
XX	Massa van 47 verstandelik begaafde 6-8 jarige leerlinge in vergelyking met die massa van 47 onuitgesoekte leerlinge	78

XXI	Vergelykende inskrywing vir st.vi en st.x in die twee hoërskole van die Vaaldriehoek 1966 tot 1969	81
XXII	Die verskillende godsdienstige, kulturele, wetenskaplike en opvoedkundige organisasies in die gebied	82
XXIII	Inskrywing op die tiende skooldag van 1971 tot 1973 in die Vaaldriehoek onder die Transvaalse Onderwysdepartement	83
XXIV	Die bevolkingsaanwas in die Vaaldriehoek 1940/1970 en projeksie vir tydperk 1970/2000	84
XXV	Vergelyking - st.vi wat uiteindelik st.x slaag	88
XXVI	Aantal matrikulante na Universiteit	89
XXVII	Professionele beroepsgroepe van Terman	89
XXVIII	Uittreksel uit RGN se nasionale register van gegradueerdes: Gegradueerdes in die Vaaldriehoek soos op 1 Mei 1972 volgens studierigting en studiepeil van hoogste kwalifikasies behaal	90
XXIX	Ouerbelangstelling in spesiale onderwys vir verstandelik begaafdes	94
XXX	Koste per st.vi-dogter, 1972	95
XXXI	Koste per gr.i-leerling, 1972	96
XXXII	Onderwysuitgawes teenoor bruto nasionale inkomste	96
XXXIII	Besonderhede van 493 gesinne in die Vaaldriehoek	98
XXXIV	Gegewens uit 244 gesinne waar vaders hoofsaaklik operateurswerk doen	99

XXXV	Gegewens uit 249 gesinne waar vaders hoofsaaklik professionele en klerklike werk doen	100
XXXVI	Seuns: verspreiding van ouerberoepes in die Vaaldriehoek	101
XXXVII	Dogters: verspreiding van ouerberoepes in die Vaaldriehoek	101
XXXVIII	Gemiddelde opvoedkundige kwalifikasies van 493 gesinne	102